

Cuprins

CAPITOLUL I

CONSIDERAȚII CU CARACTER GENERAL PRIVIND INSTITUȚIILE INFIRMĂRII, REVOCĂRII ȘI ÎNCETĂRII DE DREPT A ACTELOR

PROCESUALE.....	5
1. Introducere.....	5
2. Aspecte generale privind instituțiile infirmării, revocării și încetării de drept a actelor procesuale	6

CAPITOLUL II

INFIRMAREA	21
1. Parcurusul istoric al instituției infirmării în dreptul procesual penal român	21
1.1. Codul de procedură penală din 1864	23
1.2. Codul de procedură penală din 1936 (Codul lui Carol al II-lea)	26
1.3. Codul de procedură penală din 1969	31
2. Viziunea actualului Cod de procedură penală referitor la instituția infirmării	44
2.1. Conceptul de infirmare a actelor procesuale.....	44
2.2. Organele judiciare care pot dispune infirmarea.....	48
2.3. Analiza cazurilor în care poate interveni infirmarea	51
3. Infirmarea în practica organelor judiciare	59
4. Instituția infirmării din perspectiva instrumentelor juridice europene și internaționale	66
5. Aspecte de drept comparat în materia infirmării actelor procesuale.....	69
5.1. Codul de procedură penală din Belgia	69
5.2 Codul de procedură penală din Germania.....	71
5.3. Codul de procedură penală din Italia	72

CAPITOLUL III

REVOCAREA.....	74
1. Parcurusul istoric al instituției revocării în dreptul procesual penal român	74

1.1. Codul de procedură penală din 1864	75
1.2. Codul de procedură penală din 1936	77
1.3. Codul de procedură penală din 1969	79
2. Viziunea actualului Cod de procedură penală referitor la instituția revocării.....	90
2.1. Conceptul de revocare a actelor procesuale	91
2.2. Organele judiciare care pot dispune revocarea.....	92
2.3. Analiza cazurilor în care poate interveni revocarea.....	94
3. Revocarea ca instituție de drept penal substanțial. Efecte în plan procesual.....	104
4. Reglementarea revocării din perspectiva cooperării judiciare internaționale în materie penală.....	108
5. Reglementarea revocării din perspectiva instrumentelor juridice europene și internaționale	111
6. Aspecte de drept comparat în materia revocării.....	114
6.1. Codul de procedură penală din Serbia.....	114
6.2. Codul de procedură penală din Franța	115
6.3. Codul de procedură penală din Kosovo.....	117
 CAPITOLUL IV	
ÎNCETAREA DE DREPT	119
1. Parcursul istoric al instituției încetării de drept în reglementarea procesual penală română	119
1.1. Codul de procedură din 1864	121
1.2. Codul de procedură din 1936	124
1.3. Codul de procedură din 1969	126
2. Viziunea actualului Cod de procedură penală referitor la instituția încetării de drept	133
2.1. Conceptul de încetare de drept a actelor procesuale.....	135
2.2. Organele judiciare care pot constata încetarea de drept	136
2.3. Analiza cazurilor în care poate interveni încetarea de drept	139
2.3.1. Cazuri generale de încetare de drept a măsurilor preventive [art. 241 alin. (1) C. pr. pen.]	139
2.3.2. Cazuri speciale de încetare de drept a măsurilor preventive	151
2.3.3. Încetarea de drept a măsurilor preventive aplicabile persoanelor juridice.....	154

2.3.4. Încetarea de drept a măsurilor asigurătorii [art. 315 alin. (2) lit. a) C. pr. pen., art. 397 alin. (5) C. pr. pen.].....	156
3. Reglementarea încetării de drept din perspectiva cooperării judiciare internaționale în materie penală.....	158
4. Reglementarea încetării de drept din perspectiva instrumentelor juridice europene și internaționale	161
5. Aspecte de drept comparat în materia încetării de drept.....	165
5.1 Codul de procedură penală din Republica Moldova	165
5.2 Codul de procedură penală din Olanda	167
5.3 Codul de procedură penală din Serbia.....	168
5.4. Codul de procedură penală din Italia	170
 CAPITOLUL V	
CONCLUZII.....	172
 BIBLIOGRAFIE	175

Capitolul I

Considerații cu caracter general privind instituțiile infirmării, revocării și încetării de drept a actelor procesuale

1. Introducere

Realitățile vieții juridice din perioada anilor 1969-2014, în care a fost în vigoare Codul de procedură penală din anul 1969, au relevat lipsa de celeritate a desfășurării proceselor penale, încărcarea excesivă a unităților de parchet și a instanțelor, durata excesivă a procedurilor, tergiversarea nejustificată a cauzelor, nefinalizarea dosarelor din motive procedurale și costuri umane importante, care au generat astfel neîncrederea justițabililor în eficiența actului de justiție penală.

Dintre aceste neajunsuri, aspectele privind măsura arestării preventive, durata procedurilor, așezarea competențelor și probatoriul în materie penală au constituit obiectul mai multor cauze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Așa fiind, a devenit evidentă necesitatea eliminării deficiențelor care au generat constatarea unor încălcări ale convenției de către statul român prin hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului¹.

Așadar, se impunea intervenția legislativă urgentă pentru a se da eficiență dezideratelor avute în vedere de inițiatorii noilor coduri și anume accelerarea duratei procedurilor penale, simplificarea acestora și crearea unei jurisprudențe unitare, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Actualele modificări ale Codului de procedură penală apar ca fiind în spiritul noilor tendințe ale politicii penale internaționale pregătind condițiile juridico-penale ale unificării în perspectivă a legislației penale și procesual penale la nivel european.

Prezenta lucrare își propune să analizeze instituțiile infirmării, revocării și încetării de drept din perspectiva unei paralele între vechile norme și noile reglementări, în acord cu Convenția Europeană a Drepturilor

---

¹ A se vedea Expunerea de motive a Proiectului Legii privind Codul de procedură penală, www.just.ro.

Omului, precum și în lumina criticilor aduse de Curtea Constituțională în materia supusă analizei. Considerăm că lucrarea prezintă o importanță deosebită și prin prisma faptului că instituțiile analizate în această lucrare au, în mare parte, incidență asupra măsurilor preventive care vizează restrângerea sau chiar privarea de drepturile conferite cetățenilor și care, în anumite împrejurări, se situează în conflict cu litera și spiritul legii penale, declanșându-se astfel mecanismul procesual penal, prin care pot fi dispuse aceste măsuri preventive și de asemenea, modalitatea prin care acestea pot fi revocate sau prin care se poate constata încetarea de drept.

Deși ne situăm la mai bine de șase ani de la intrarea în vigoare a noilor coduri, în urma analizării doctrinei și practicii judiciare, am constatat că se ridică multe probleme de drept legate de instituțiile supuse debaterii, aspecte care vor fi semnalate în cadrul prezentei lucrări.

2. Aspecte generale privind instituțiile infirmării, revocării și încetării de drept a actelor procesuale

Procesul penal reprezintă activitatea reglementată de legiuitor la care contribuie, în vederea înlăturării justiției, organele judiciare împreună cu avocatul, părțile și subiecții procesuali, astfel încât adevărul judiciar să fie stabilit în urma pronunțării unei hotărâri judecătorești definitive, cu scopul tragerii la răspundere penală a persoanelor care se fac vinovate de încălcarea edictelor de drept penal substanțial.

Pe lângă suita de reguli care trebuie respectate atunci când organele judiciare desfășoară activități în cadrul procesului penal și modalitatea în care participanții își exercită drepturile și obligațiile, legiuitorul a inserat la temelia legii procesual penale o paletă largă de idei diriguitoare care reflectă concepția generală a întregii activități procesuale.

Fidel unei asemenea concepții tehnice de legiferare, și actualul Cod de procedură penală al României, intrat în vigoare la 1 februarie 2014, debutează prin înscrierea în Titlul I, intitulat „*Principiile și limitele aplicării legii procesuale penale*”, a principalelor sale dispoziții introductive, cuprinzând normele în care se materializează principiile fundamentale ale procesului penal român¹.

---

¹ I. Neagu, M. Damaschin, *Tratat de procedură penală. Partea Generală*, Ed. Universul Juridic, București 2014, p. 54.

Raportându-ne la numeroasele definiții date în doctrina de specialitate, considerăm că principiile aplicării legii procesual penale reprezintă acele idei fundamentale care obligă organele judiciare, participanții și alte categorii de persoane să aibă o anumită conduită procesuală pe durata întregului proces penal. Spunem aceasta, întrucât ne imaginăm procesul penal ca fiind un joc de puzzle care debutează prin primele piese cu sesizarea organelor judiciare și la final, după ce sunt asamblate toate componentele, avem imaginea întregii activități procesual penale desfășurate iar principiile fundamentale sunt regulile de bază care trebuie să fie respectate de către toți participanții la această activitate socială de o deosebită importanță.

Având în vedere faptul că principiile fundamentale ale procesului penal fixează cadrul politico-juridic al acestuia, considerăm necesară o succintă privire asupra unora din aceste jaloane procesuale.

Principiul asupra căruia ne vom apleca atenția este principiul legalității, pe care îl regăsim în cuprinsul art. 2 C. pr. pen. unde se reglementează faptul că *procesul penal se desfășoară potrivit dispozițiilor prevăzute de lege*. Făcând o analiză comparativă cu vechea reglementare, constatăm faptul că, pe de o parte, noua normă, în mod judicios, acoperă toate fazele procesului penal, nu doar faza de urmărire penală și judecata așa cum era prevăzut în C. pr. pen. din 1969 și pe de altă parte, observăm că legiuitorul a înțeles să nu mai legifereze în cadrul aceluiași articol și principiul oficialității procesului penal, rezervându-i un articol distinct intitulat marginal *obligativitatea punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale*.

Principiul legalității a apărut în sistemele de sorginte inchizitorială, respectiv în sistemul procesual penal francez, fiind adoptat după Revoluția de la 1789. Primul Cod de procedură penală care a transpus ideile iluministe promovate de Revoluția franceză a fost Codul napoleonian de la 1808. Acesta venea după o perioadă considerată obscură, în care abuzurile săvârșite de organele de instrucție împotriva persoanelor erau cauzate de lipsa unor legi care să prevadă în mod clar care sunt faptele incriminate de legea penală și care sunt regulile după care trebuie să se desfășoare activitatea organelor judiciare de tragere la răspundere penală a persoanelor vinovate de săvârșirea acestor fapte¹.

---

¹ N. Volonciu ș.a., *Noul Cod de procedură penală comentat*, ed. a 2-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 8.

Privind în urmă, constatăm faptul că apariția principiului legalității a fost un câștig pentru umanitate, intervenția legiuitorului fiind benefică pentru a se stabili în mod concret care este modalitatea în care conflictul de drept substanțial este adus pe altarul justiției în vederea atingerii dezideratului aflării adevărului, oferind astfel o protecție în vederea garantării drepturilor procesuale ale participanților în cadrul procesului penal. Raportându-ne la societatea în care trăim, promovarea și dezvoltarea acestui principiu nu reprezintă nimic altceva decât un fenomen absolut necesar într-un stat democrat în care cetățeanul acuzat de săvârșirea unei infracțiuni trebuie să se bucure de previzibilitatea desfășurării unui proces penal.

Raportându-ne la instrumentele legislative naționale constatăm faptul că acest principiu este reglementat și în Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară unde, în cadrul art. 2 alin. (1), se prevede faptul că *„Justiția se înfăptuiește în numele legii, este unică, imparțială și egală pentru toți”*, precum și în art. 3 *„Competența organelor judiciare și procedura judiciară sunt stabilite de lege”* și în art. 10 – *„Toate persoanele au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, de către o instanță imparțială și independentă, constituită potrivit legii”*.

Plecând de la definiția procesului penal care este o activitate reglementată de lege, la care participă organele judiciare, avocatul, părțile și subiecții procesuali, constatăm că legiuitorul a reglementat o suită de activități în urma cărora, pe de o parte, organele judiciare își exercită atribuțiile de serviciu, iar pe de altă parte, participanții beneficiază de drepturile prevăzute de lege cărora le sunt consacrate și o serie de obligații.

Modalitatea prin care procesul penal prinde viață, cuprinde folosirea actelor procesuale și procedurale, care sunt instrumentele juridice ce dinamizează desfășurarea procesului penal și permit efectivă lui înfăptuire¹.

Actul procesual reprezintă manifestarea de voință, actul de dispoziție a organului judiciar ori a participanților la desfășurarea procesului penal, prin care aceștia își exercită drepturile, obligațiile sau prerogativele funcției, astfel încât să se asigure fiabilitatea procesului penal. Spre exemplu, discutăm despre acte procesuale în următoarele împrejurări: manifestarea

---

¹ N. Volonciu, *Tratat de procedură penală. Partea Generală*, vol. I, ed. a 2-a, Ed. Paideia, București, 1996, p. 451.

de voință prin care procurorul dispune efectuarea în continuare a urmăririi penale față de suspect, dispoziția de trimitere în judecată din cadrul rechizitoriului, plângerea prealabilă depusă de persoana vătămată prin care sesizează organele de urmărire penală sub aspectul săvârșirii unei anumite infracțiuni, dispoziția din cadrul încheierii prin care judecătorul de drepturi și libertăți emite un mandat de supraveghere tehnică, dispoziția din cadrul încheierii instanței de judecată prin care emite un mandat de efectuare a unei percheziții domiciliare.

Acele procedurale sunt instrumentele prin care manifestarea de voință din cadrul unui act procesual este adusă la îndeplinire, prin care se desfășoară procesul penal în bune condiții. Acestea nu au autonomie proprie ci depind de existența anterioară a unui act sau măsuri procesuale. Spre exemplu, mandatul care este emis de către judecătorul de drepturi și libertăți atunci când este sesizat în vederea efectuării unei percheziții domiciliare, raportul de evaluare întocmit de către consilierul de probațiune.

În doctrina de specialitate¹, s-a subliniat că distincția dintre actele procesuale și actele procedurale apare ca justificată în procesul penal, din punct de vedere metodologic, deoarece dacă actele procesuale constituie latura mobilă, dinamică, actele procedurale reprezintă dimpotrivă latura instrumental statică, pur formală, conservatoare a procesului penal. Făcând o comparație cu dreptul procesual civil constatăm faptul că în această materie nu se face distincția între act procesual și act procedural ci legiuitorul se limitează în a folosi noțiunea de „act de procedură”, „act procesual” sau „act procedural”.

În literatura de specialitate² se afirmă că există o a treia categorie de înscrisuri și anume documentele procedurale unde se consemnează efectuarea unor acte procesuale sau a unor măsuri procesuale (spre exemplu, ordonanța procurorului prin care dispune luarea măsurii preventive a controlului judiciar, încheierea judecătorului de drepturi și libertăți prin care este admisă propunerea parchetului de luare a măsurii arestului la domiciliu), care se deosebesc de actele procesuale și cele procedurale

---

¹ N. Giurgiu, *Cauzele de nulitate în procesul penal*, Ed. Științifică, București, 1974, pp. 15-16; M. Basarab, *Drept procesual penal*, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 1971, p. 2013.

² G. Mateuț, *Tratat de procedură penală, Partea generală*, vol. II, Ed. C.H. Beck, București 2012, p. 752.

întrucât acestea nu influențează desfășurarea procesului penal ci doar marchează modalitatea în care acesta decurge.

În situația în care normele imperative care reglementează modalitatea în care procesul penal trebuie să se efectueze sunt încălcate de către organele judiciare, legiuitorul a oferit o garanție suplimentară pentru participanți și anume aplicarea de sancțiuni de natură administrativă¹, civilă², penală³ sau sancțiuni procedurale penale.

Mijloacele prin intermediul cărora actele procesuale sau procedurale îndeplinite în mod nelegal devin lipsite de valabilitate sunt sancțiunile procedurale. Așadar, spre deosebire de sancțiunile juridice de natură administrativă, civilă sau penală, care se îndreaptă împotriva persoanelor care au încălcat legea cu ocazia rezolvării cauzelor penale, sancțiunile procedurale privesc actele încheiate prin nerespectarea legii⁴.

Codul de procedură penală prevede patru tipuri de sancțiuni procesual penale și anume: inadmisibilitatea, decăderea, nulitatea și excluderea. În doctrina de specialitate este alăturată enumerării și sancțiunea inexistenței. Alți autori⁵ consideră că excluderea nu face parte din categoria sancțiunilor procedurale, și pe de altă parte, ar fi inclus un alt remediu și anume amenda judiciară. Din perspectiva noastră, amenda judiciară reprezintă o modalitate de natură administrativă prin care actorii procesului penal sunt sancționați de către organele judiciare în măsura în care nu îndeplinesc obligațiile impuse de legislația procesual penală sau dimpotrivă o îndeplinesc prin nerespectarea condițiilor legale.

În concret, prin noțiunea de sancțiune procedurală înțelegem remediu prevăzut de legiuitor prin care sunt lipsite de efecte juridice acele

---

¹ A se vedea art. 283 C. pr. pen. intitulat *Abateri judiciare*.

² Este incident acest tip de răspundere în ipoteza în care este angajată răspunderea patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare, acestuia (statului) i se conferă posibilitatea de a institui o acțiune în regres împotriva persoanei care, cu rea-credință sau din culpă gravă a provocat situația care a generat daune în sarcina unui cetățean sau în ipoteza în care statul român a fost condamnat de către o instanță internațională.

³ Legiuitorul penal incriminează o serie de infracțiuni în ipoteza în care organele judiciare cu ocazia cercetării/judecării unei persoane, au un comportament delictogen, astfel: cercetarea abuzivă (art. 280 C. pen.), supunerea la rele tratamente (art. 281 C. pen.), tortura (art. 282 C. pen.), represiunea nedreaptă (art. 283 C. pen.).

⁴ I. Neagu, M. Damaschin, *Tratat de procedură penală. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București 2014, p. 701.

⁵ G. Mateuț, *Tratat de procedură penală...*, op. cit., p. 831.

acte procesuale sau procedurale care au fost efectuate cu încălcarea dispozițiilor legale.

Sanctiunea procedurală are trei scopuri:

a) preventiv, întrucât are rolul de a preîntâmpina încălcarea legii;

b) distructiv, având ca efect desființarea actelor îndeplinite cu nesocotirea legii;

c) reparator, făcând posibilă refacerea actelor procesuale desființate, în cazurile și condițiile prevăzute de lege¹.

Inadmisibilitatea este sancțiunea prevăzută de legiuitor care lipsește de efecte juridice actele procesuale, procedurale ori manifestările de voință ale participanților care sunt efectuate prin nesocotirea normelor care edictează încheierea lor valabilă.

Analizând dispozițiile procesual penale am constatat că se face referire la sancțiunea inadmisibilității în următoarele ipoteze, pe care le vom reda cu titlu exemplificativ:

– potrivit art. 67 alin. (2) teza finală, este inadmisibilă recuzarea judecătorului sau a procurorului chemat să decidă asupra recuzării; totodată, potrivit dispozițiilor art. 67 alin. (5) constatăm că nerespectarea condițiilor prevăzute de alin. (2)-(4) sau formularea unei cereri de recuzare împotriva aceleiași persoane pentru același caz de incompatibilitate cu aceleași temeiuri de fapt invocate într-o cerere anterioară de recuzare, care a fost respinsă, va fi considerată ca inadmisibilă;

– în temeiul dispozițiilor art. 341 alin. (9) teza finală, contestația nemotivată formulată împotriva judecătorului de camera preliminară care a admis plângerea, a desființat soluția atacată și a dispus începerea judecării va fi respinsă ca fiind inadmisibilă:

– de asemenea, potrivit dispozițiilor art. 425¹ alin. (7) pct. 1 lit. a) în procedura ordinară a contestației formulate împotriva unei încheieri se poate pronunța, printre altele, și soluția respingerii hotărârii ca fiind inadmisibilă; menționăm faptul că la toate căile ordinare sau extraordinare de atac legiuitorul a prevăzut o asemenea soluție și anume inadmisibilitatea, în situațiile în care, pe de o parte, este promovată o cale de atac de o persoană căreia legiuitorul nu îi conferă această posibilitate, adică nu are legitimitate subiectivă (spre exemplu, promovarea căii de atac a apelului pe latură civilă de către persoana vătămată) și pe de altă parte, în situația în care nu este prevăzut de lege (spre exemplu, apelul declarat

---

¹ *Ibidem.*

împotriva unei hotărâri de declinare a competenței). Se consideră în doctrina de specialitate¹ că poate interveni inadmisibilitatea și în ipoteza în care din datele cauzei rezultă inutilitatea funcțională a acestuia, în sensul că nu poate produce efectele pe care legea a înțeles să i le atribuie în cazul respectiv (spre exemplu, exercitarea căii de atac a apelului de către inculpatul care a fost achitat în fața primei instanțe reținându-se că fapta pentru care a fost trimis în judecată nu există).

Inadmisibilitatea este o sancțiune ineluctabilă, aplicându-se întotdeauna atunci când este constatată deoarece aceasta nu este condiționată de cauzarea unei vătămări procesuale și, totodată, aceasta nu poate fi acoperită în niciun fel, făcând din instituție un instrument destul de puternic comparativ cu celelalte tipuri de sancțiuni.

Decăderea constă în pierderea exercițiului dreptului conferit de legiuitor într-un anumit cadrul procesual, în cazul în care nu a fost valorificat în termenul prevăzut de lege. Aplecându-ne asupra dispozițiilor procesual penale, constatăm că în art. 268 alin. (1) C. pr. pen. se arată că *exercitarea unui drept procesual penal cu nerespectarea termenului prevăzut, atrage decăderea din exercițiul dreptului și nulitatea actului făcut peste termen.*

Își găsește aplicabilitatea această instituție, spre exemplu, atunci când un inculpat este cercetat sub aspectul săvârșirii infracțiunii de înșelăciune, faptă prevăzută și pedepsită de art. 244 C. pen. și, în fața instanței de apel, intervine împăcarea acestuia cu partea civilă. Potrivit dispozițiilor art. 159 alin. (3) C. pen., împăcarea produce efecte numai cu privire la persoanele între care a intervenit și dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței. Așadar, având în vedere faptul că a fost depășit termenul prevăzut de legiuitor, respectiv, citirea actului de sesizare, părțile vor fi decăzute din dreptul de a mai solicita instanței de a se lua act de împăcarea acestora. Notăm faptul că, în cazul concret, exercitarea dreptului putea avea loc într-un alt cadru procesual, deci dreptul de a se împăca rămânea și putea fi valorificat în procedura medierii prevăzută în Legea nr. 192/2006, și putea interveni până la rămânerea definitivă a hotărârii penale². O asemenea posibilitate își găsea aplicarea înainte de a se pronunța instanța de contencios constituțional, prin

---

¹ N. Volonciu ș.a., *Noul Cod de procedură penală comentat...*, op. cit., p. 1100.

² A se vedea ICCJ, completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, dec. nr. 9/2015.

Decizia nr. 397/2016¹, prin care s-a stabilit că încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care este incidentă instituția împăcării părților, poate produce efecte numai dacă intervine până la citirea actului de sesizare.

Nulitatea este cea mai importantă instituție din paleta sancțiunilor procedurale oferite de legiuitor, având cea mai cuprinzătoare reglementare legislativă (art. 280-282 C. pr. pen.), și intervine de fiecare dată când au fost nesocotite dispozițiile de drept procesual penal prin efectuarea în mod nelegal a actelor procesuale, procedurale sau altor activități procesuale. În doctrina franceză², actele îndeplinite în afara condițiilor stabilite de lege sunt lipsite de valoare, ele fiind caracterizate ca ineficace din punct de vedere juridic.

Legiuitorul român a adoptat sistemul mixt privind reglementarea sancțiunii nulității, având în vedere faptul că în cadrul dispozițiilor art. 281 C. pr. pen. sunt enumerate cele șase ipoteze care atrag nulitatea absolută și în art. 282 C. pr. pen. se prevede că *încălcarea oricăror dispoziții legale în afara celor prevăzute de art. 281 determină nulitatea actului* (nulități relative sau virtuale).

Este important să menționăm faptul că nu orice încălcare a dispozițiilor legale atrage *de plano* incidența nulității absolute sau relative, ci suplimentar nesocotirii normei este necesar ca în cazul nulităților virtuale să se facă dovada că prin nerespectarea cerinței legale s-a adus o vătămare drepturilor părților ori ale subiecților procesuali principali, care nu poate fi înlăturată prin nicio altă modalitate decât prin desființarea actului, iar în cazul nulităților exprese se prezumă existența vătămării având în vedere drepturile deosebit de importante care au fost violate.

Făcând o succintă comparație cu vechea reglementare, trecem în revistă câteva aspecte de noutate aduse instituției supusă analizei, și anume:

- în noua codificare se are în vedere faptul că actele îndeplinite ulterior actului declarat ca fiind nul sunt și acestea lovite de nulitate cu condiția existenței unei legături între cele două acte;
- refacerea actului cu respectarea dispozițiilor legale se poate dispune în mod judicios de către orice organ judiciar și nu numai de către instanța de judecată;

---

¹ https://www.ccr.ro/files/products/Decizie_397_2016.pdf.

² R. Garraud, *Traite theorique et pratique d'instruction criminelle et de procedure penale*, Paris, 1912, T. II, pp. 421-423.

– excluderea din cazurile de nulitate absolută pe cele privind sesizarea instanței, efectuarea referatului de evaluare în cauzele cu infractori minori;

– introducerea cazului de nulitate absolută privind asistarea de către avocat a părții civile, responsabile civilmente, atunci când asistența juridică este obligatorie;

– modificarea regimului nulităților absolute în sensul că acestea pot fi înlăturate [cele prevăzute în art. 281 alin. (1) lit. e) și f) C. pr. pen.] în cazul în care nu sunt invocate în termenele prevăzute de legiuitor.

Codul de procedură penală român adoptat în anul 1936 consacra expres efectul de iradiere al nulității în art. 104 alin. (1), în vreme ce în Codul de procedură penală intrat în vigoare la 1 ianuarie 1969 nu existau dispoziții exprese în acest sens. *De lege lata*, potrivit art. 280 alin. (2), actele îndeplinite ulterior actului care a fost declarat nul sunt la rândul lor lovite de nulitate, atunci când există o legătură directă între acestea și actul declarat nul¹.

Inexistența nu face parte din categoria sancțiunilor procedurale prevăzute în mod expres de legea procesual penală, ci reprezintă o creație a doctrinei și îi este recunoscut statutul de remediu procedural care are menirea de a înlătura producerea de efecte juridice în ipoteza în care au fost nesocotite edictele.

Astfel, inexistența este sancțiunea procesuală ce caracterizează actele și măsurile procesual penale ce nu sunt îndeplinite sau efectuate cu respectarea condițiilor esențiale pretinse de lege pentru existența lor ori sunt lipsite de obiect². În doctrina de specialitate regăsim exemple în care actele procesuale sau procedurale se află sub umbrela inexistenței, astfel: o expertiză efectuată de o persoană care nu are calitatea de expert autorizat de Ministerul Justiției, un rechizitoriu făcut de un student de la Facultatea de Drept. Actul efectuat de un alt organ decât cel prevăzut de legiuitor este inexistent, fiind efectuat în afara legii, acesta având numai aparența unei existențe juridice.

Pentru a da eficiență principiului legalității, legiuitorul, pe lângă sancțiunile procedurale sau cele cu caracter administrativ, civil sau penal a reglementat alte instituții care vin să ofere garanții pentru a fi desco-

---

¹ I. Neagu, M. Damaschin, *Tratat de procedură penală. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București 2014, p. 714.

² G. Mateuț, *Tratat de procedură penală...*, *op. cit.*, p. 831.

perite și înlăturate actele procesuale sau procedurale întocmite cu încălcarea dispozițiilor legale. Astfel, în cadrul legislației procesuale penale regăsim următoarele instituții: infirmarea, revocarea și încetarea de drept.

Analizând dispozițiile procesual penale, constatăm faptul că infirmarea, revocarea și încetarea de drept nu sunt instituții pe care să le regăsim într-o singură materie, ci aplecându-ne asupra întregului Cod de procedură penală, constatăm faptul că identificăm în mai multe împrejurări. Așadar, în acest capitol intitulat dispoziții generale ne vom mărgini în a face o trecere în revistă a celor mai comune dispoziții în care întâlnim aceste remedii procesuale, urmând ca apoi, să analizăm fiecare caz particular întâlnit în reglementarea procesual penală.

La prima vedere, instituția infirmării, este cel mai des întâlnită în prima fază a procesului penal, aceea a urmăririi penale unde actele organului de cercetare penală, respectiv ale procurorului sunt supuse unui control al organului ierarhic superior, acestea putând fi infirmate în măsura în care sunt efectuate cu nerespectarea dispozițiilor legale.

Spre deosebire de faza de judecată în care judecătorii își exercită activitatea în mod independent și se supun numai legii¹, activitatea organelor de urmărire penală se desfășoară sub egida principiului subordonării ierarhice. În funcție de infracțiunea presupus a fi săvârșită de o persoană și cu privire la care se efectuează cercetări, urmărirea penală va fi efectuată de către organul de cercetare penală sub supravegherea procurorului, iar în ipoteza în care obiectul cercetării este reprezentat de una din infracțiunile enumerate în mod expres de legiuitor², urmărirea penală va fi desfășurată în mod obligatoriu de către procuror.

Norme cu privire la subordonarea ierarhică găsim, pe de o parte, în Codul de procedură penală, unde în art. 303 se prevede că dispozițiile date de procuror au caracter obligatoriu și sunt prioritare pentru organul de cercetare ori pentru organele care au atribuții în constatarea infracțiunilor, iar în cazul în care dispozițiile procurorului sunt nesocotite de organul de cercetare penală, acesta poate sesiza conducătorul organului de cercetare penală, poate aplica sancțiunea amenzii judiciare sau în cazuri excepționale poate solicita retragerea avizului conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

---

¹ A se vedea art. 124 alin. (3) din Constituția României.

² A se vedea art. 56 alin. (3) C. pr. pen.